

To in ono.

Naše slike. Na str. 67. je podoba dr. Antona Dolničarja pl. Thalberga, posneta po kipu, ki stoji v ljubljanski stolnici poleg Dizmovega oltarja. Ime umetnikovo ni vklesano v kamenu, a sodimo, da je tudi ta kip izdelal slavni Francesco Robba, ki je ljubljanskemu mestu izvršil mnogo umetnin. Robba se je oženil z Mislejevo hčerjo l. 1722, kip je pa izklesan l. 1721. Robba je moral biti torej že v Ljubljani, ko se je izdelal ta kip, in zelo verjetno je, da ga je on izklesal, ker delo samo popolnoma govori zanj. Kip je iz belega marmorja, ozadje pa iz temnega. Celotni vtis je jako lep, delo pa skrbno in natančno. — „Moja duša poveljuje Gospoda“ (str. 73.) je prva vrsta lepe pesmi, katero je zapela blažena Devica, ko je šla obiskat teto Elizabeto. Krasna pesem je veličasten slavospev božje dobrote in usmiljenosti. — „V malin“ nosi kmetič vrečo pšenice. Kdo ga še ni videl našega kmeta v irhastih hlačah, trdne postave in vitke rasti! Motiv je iz gorenjske strani ljubljanske okolice.

O pokojnem dr. Frančišku Lampetu je pisal v poljskem znanstvenem časopisu „Przeglądu Pow-szechnem“ (Tom. XXXIII. 1892. str. 321) znani pisatelj jezuit Jan Badeni sledeče: Ker mi je gospod Lampe hotel izkazati hvaležnost za neki pred nekaj leti poslani mu dopis o poljskem časopisju, me je spremljal po Ljubljani in vodil po bližnji okolici. Pri tej priložnosti sem si dovolil, opozoriti ga na to, da naj se preveč ne trudi, ker ne bo moglo njegovo slabo zdravje dolgo prenašati tako velikega bremena. „Da, resnica!“ je odgovoril, težko si odahnavši, in si je obrisal obilni pot, ki mu je stopil na čelo, ko je korakal na neko goro, ki ni bila ravno preveč strma. „Resnica! Malo preveč je; toda pri nas je mnogo dela, a še tako malo delavcev, da mora eden delati za mnogo drugih. Res nam manjka še vsega na vse strani, zato moramo delovati vsestransko brez zistematičnosti, katere si sicer želimo, a je v današnjih razmerah nemogoča. Dobro vemo, da mnogo sadov našega truda ne bomo gledali sami; a pri vsem tem nas navdaja veselje, da postavljamo temelj za prihodnji rod. Jaz sam sem izdal par apologetičnih modroslovnih del, pri katerih nisem mogel računati in ne računam niti na to, da bi se znatno pokupila, niti na to, da bi našla veliko število čitateljev. Res, to ni nikako veselje za pisatelja, in večkrat me obhaja izkušnja: „Piši rajši v nemškem jeziku!“ — toda to izkušnjava si odganjam z nado, da s svojim delom vsaj pripravljam pot bolj srečnim potomcem. Ko bi mogli uvesti pri nas hrvaščino kot književni jezik, bi nam bilo za sedaj še najhitreje pomagano in imeli bi poroštvo, da naš trud ne bo zastonj. Toda ali je to

danes mogoče? V vsakem slučaju smo mi danes pionirji, a pionirji nikdar in nikjer ne morejo računati na lahko življenje, morajo se vpreči v vsako delo, naj prihaja od katerekoli strani, morajo sami vse umevati in vse delati.“ — Še najbolj se nam pojasnijo te besede, če pogledamo v stanovanje tega energičnega vodje in urednika v Marijanišču: Celi kupi knjig iz vseh znanstvenih strok se dvigajo; na mizah, naslonjačih in stolah je polno dnevnikov, časopisov in slik. Na strani stoji fotografski stroj, njegov zvesti tovariš, kadar gre vun na deželo, kakor mu je bil zvest spremljevalec na popotovanju po Palestini. A zraven so celi kupi šolskih listin poleg težkih folijantov srednjeveških teologov. Oko mi je dalje časa nemirno gledalo okoli, predno se je orientiralo v tem uredniškem „tohu-va-bohu“ in našlo podolgasti zeleni sešitek, na katerega naslovni strani se vije nad sliko Ljubljane krasni napis: „Dom in Svet“. Najinim združenim močem se je posrečilo najti in potegniti izpod popirja nekaj zadnjih števil. Simpatični, skromno in preprosto, a zelo skrbno urejeni, na katoliški podlagi ustanovljeni list je nam še tem ljubši, ker poroča, kolikor mu je mogoče, o poljskih zadevah in priporoča poljske knjige in izdaje. Gibčni urednik mi je še povedal, da namerava kmalu na uvodnem mestu priobčiti sliko in življenjepis kard. Dunajevskega.“ — Ks. Jan Badeni je mnogo pisal o sociologiji in etnografiji ter je zaradi teh študij potoval po deželah južnih Slovanov, ko je obiskal dr. Frančiška Lampeta. Umril je kot jezuitski provincijal v Krakovu.

† *Dr. Alfonz Mosche.* Dne 15. prosinca t. l. je umrl v Ljubljani odvetnik dr. Alfonz Mosche v 62. letu svoje starosti. Rojen je bil l. 1839. v Ljubljani. Pridobil si je zasluge za pravno slovstvo slovensko. L. 1881. je ustanovil list „Slovenski Pravniki“, ki ga je urejeval do konca l. 1883. Mnogo je sam spisal za ta list in znal pridobiti odlične juriste za sodelovanje. Velike zasluge ima za slovenski prevod občnega sodnega reda. L. 1888. je zopet začel izdajati „Slovenski Pravniki“, začetkom l. 1889. ga je pa izročil društvu „Pravniki“, ki se je tedaj ustanovilo in izdaja list še danes. L. 1898. je bil izvoljen predsednikom odvetniške zbornice, in pod njegovim predsedstvom se je začelo delovati za višje deželno sodišče v Ljubljani. Mnogo se je trudil, da doseže slovenščina enakopravnost pri sodnih uradih. Bil je jako izobražen mož obširnega znanja in je zaradi svojih prijetnih družabnih lastnosti užival občno spoštovanje.

Petdesetletnico svojega obstanka je praznovala 12. prosinca ljubljanska trgovska in obrtna zbornica. V proslavo tega dogodka je sklenila,

da se v Ljubljani ustanovi višja slovenska trgovska šola. V ta namen se je takoj določil znesek 20.000 K.

„*Matica Hrvatska*“ je imela prošlo l. 11.017 članov in dohodkov 41 444 gld. 28 kr. Med člani je tudi precej Slovencev, v Ljubljani vpisanih 65. Za l. 1899. je izdala „*Matica Hrvatska*“ trinajst knjig.

Češki slikarji. Na Dunaju so vzbudile veliko zanimanje razstave čeških umetnikov. Razstavili so svoje slike Úprka, Sochor in Hudeček. Eno Úprkovo sliko je kupilo učno ministrstvo. Z imenom „Manes“ so razstavili svoje slike češki „secesionisti“, ki so se ločili od praškega „Rudolfina“ in šli svoja nova pota v „društvu izobrazujočih umetnikov“. Brožík, Hynajs in Myslbek, ti stari, priznani mojstri, veljajo sicer v tujini za prvake čeških umetnikov, a doma nimajo naraščaja. „Njihova doba je minula“, pravijo „mladi“. Med temi „mladimi“, ki so razstavili svoje slike v „Manesu“, so si pridobili ime Bílek, Aleš, Preissler, Slavíček, Sucharda, Švabinský i. dr. Te razstave so pridobile Čehom častno mesto med avstrijskimi umetniki. V istem času, kakor „Manes“ na Dunaju, je razstavil v Parizu svoje slike Václav Radimský. Vsi ocenjevalci sodijo soglasno, da je Radimský jako nadarjen in čisto originalen umetnik. Skoro vse njegove slike so pokrajinske; njegovi obrazci iz prirode so živahni in sanjavi, zlasti gozdni oddelki so čaroviti. — Julieta Adam, znana francoska pisateljica in izdajateljica lista „*Parole française à l'Étranger*“, se je zelo laskavo izrazila o knjigi „*Praga Parizu*“ (Prague à la Ville de Paris), katero so praški umetniki poslali v imenu cele Prage Parižanom v dar. J. Adam piše: „Ta nenavadno krasni album me je napolnil z navdušenjem za češko umetnost, za lepoto in originalnost čeških stavb, za krasoto praških razgledov. Očarale so me te vabljive slike, očarala me je velikost in mamljivost češkega narodnega duha.“ V Parizu se za to češko delo mnogo bolj zanimajo, kakor v Pragi in prisojajo temu albumu nekoliko več važnosti, nego je ima dar, katerega poklanja vsakdanja uljudnost.

Knjižnice v Avstriji. Najstarejše knjižnice v Avstriji so samostanske knjižnice. Med njimi jih je več, ki imajo po 20.000 do 100.000 knjig in zelo dragocene rokopise. To je čisto umevno, ker je v starih časih razen redovnikov in duhovnikov le malokdo maral za knjige. Sedaj je seveda mnogo samostanskih knjižnic izginilo, ker je posvetna oblast pred sto leti samostane ali odpravila ali pa vsaj zelo opustošila. Na stotisoče važnih knjig in rokopisov se je pri tem pogubilo, mnogo se jih je pospravilo po državnih knjižnicah. Izmed vseučilišnih knjižnic je najstarejša praška, katera je bila ustanovljena

precej po ustanovitvi tamošnjega vseučilišča in kateri so podarili dragocene knjige privatniki in samostani. Zdaj ima 236.334 zvezkov, 3888 rokopisov in 1604 listin. Še večja je dunajska vseučilišna knjižnica, ustanovljena l. 1777., ki ima 540.600 zvezkov, 5900 rokopisov. Knjižnica v Gradcu ima 100.000 knjig in 1729 rokopisov, knjižnica v Inomestu 150.000 knjig in 1080 rokopisov, v Lvovu 150.000 knjig, v Černovicah pa 75.000. Med vsemi avstrijskimi knjižnicami je največja dunajska c. kr. dvorna knjižnica, ki ima 600.000 knjig. Med naučnimi (licealnimi) knjižnicami jih je mnogo jako bogatih. Solnograška ima 85.000 knjig, olomuška 72.000, ljubljanska licealna knjižnica ima 54.000 knjig, med katerimi je posebno veliko slovanskih spisov in 430 rokopisov. Med zasebnimi knjižnicami je največja Liechtensteinova na Dunaju s 100.000 knjigami in 252 prvotiski. Baron Helfert v Klosterneuburgu pa ima zanimivo, prav posebno knjižnico, v kateri so skoro vse knjige in spisi, ki se bavijo s političnim gibanjem l. 1848. Razni samostani imajo še velike in lepe knjižnice, zlasti benediktinci, frančiškani in jezuiti.

Olivier Destrée je v belgijskih literarnih krogih dobro znano ime. Nedavno se je izpreobrnil in stopil v samostan. „Kaj vas je pa k temu nagnilo?“ ga je vprašal neki prijatelj, ki je z njim sodeloval pri listu „*Journal de Bruxelles*“. „Ko sem potoval po Italiji“, odgovori Destrée, „sem bil ves očaran od krasnih umetnin, ki jih je ustvaril katoliški duh. Posebno me je pa prevzel trenutek, ko sem stal v avdijenci pred sv. očetom. Do tedaj nisem mnogo mislil na verske stvari, zdaj sem pa začel sam proučavati verska vprašanja, in ko sem videl, da je v cerkvi doma prava izobrazenost in omika, sem sklenil, da se ji popolnoma vdam“. Vedno pogosteje se čuje, da veliki, po pravi omiki hrepeneči možje ne najdejo zadovoljstva v plitvi svobodomiselnosti, ampak se vračajo k pozitivni veri.

Nemško knjigotrštvo ima na Avstrijo mogočen vpliv. L. 1899. je prišlo iz nemškega cesarstva v našo monarhijo knjig v vrednosti 31 milijonov mark. Zato ni čudno, če se obnašajo Nemci kot naši učitelji in gospodarji.

Romarji v svetem letu. Prošlo leto je prišlo 223 večjih romarskih družb v Rim, ki so pripeljale okoli pol milijona katoličanov h grobu sv. Petra, da se poklonijo Kristusovemu namestniku, da izpričajo svojo vero in prejmejo odpustke svetega leta. Ti so zastopali vse kraje sveta in vse narode. Iz našega cesarstva je prišlo 41 velikih romarskih vlakov, da ne štejemo onih, ki so romali posebej. Tudi Slovenci smo se kot narod šli poklonit v Rim sv. očetu.

Popravek. Na str. 85. je povesti „Na vojvodskem prestolu“ dostaviti (Dalje.)